

Svešas krāsas

Drāmatisks tēlojums 1 cēlienā

Personas:

A t i s S ū n a, arhitekts.

A u s t r a, viņa sieva.

M i r d z a, viņas māsa.

K ā r l i s V i m b a.

Z i m z a, mūziķis.

F r i š m a n i s, komersants.

K ā d s z v e j n i e k s.

I s k a t s

Kārlis. Zvejnieks. Mirdza.

Mirdza, gadus divdesmit veca, jautra, dzīvības pilna, diezgan gudra un apķērīga, gaišmate, baltā ģērbā. Panākas no vasarnīcas uz balkonu: Kārli, jūs tak neaiziesat? Pagaidat, es tūlīt nākšu...

Kārlis, priekškarām paceļoties, nonāk no balkona ar burtnīcu rokā. Vienkārši ģērbies: pelēkā uzvalkā. Redzams, ka pilsētnieka uzvalks vēl lāgā nav iegulējies viņa skaistajos, vīrišķos plecos. Valkā kreklu ar pušķi pie sāniem, pēc krieviskas parašas. Seja nodegusi, brūna; rokas lielas, neveiklas; skaistas zilas acis: Jā, jā. Es šepat būšu, jaunkundz...

Mirdza: Jums burtnīca ir?

Kārlis: Jā, man ir burtnīca, jaunkundz.

Mirdza: Es tūlīt, tūlīt nākšu. Tikai drusku matus sakārtošu. (Ieiet atpakaļ vasarnīcā.)

Kārlis apsēstas uz soliņa pa kreisi pie krūmiem. Zvejnieks ienāk. Kārlis neredz viņu; skatas burtnīcā.

Kāds zvejnieks ienāk pa vārtiņiem: Labdien, tas ir — tepat jau vakars... (Tuvojas Kārlim.) Skat, skat, Vimba...

Kārlis paceļ galvu: Ā, Brastiņ, tu...

Zvejnieks: Tad pazīst gan vēl?

Kārlis: Kā tu runā!... Tak tikai divi mēneši...

Zvejnieks: Nu jā, nu jā... Es jau tā domāju: sak, neesi vis lepns palicis ar lieliem kungiem pa vienu vietu dzīvodams...

Kārlis ar nepatikšanu: Kā tu tā!... Apsēsties, Brastiņ... (Pavirzas tālāk uz sola.)

Zvejnieks: Vai tev prāts!...

Kārlis stingri: Sēsties, es tev saku!...

Zvejnieks: Nē, nē. Redz, es jau tikai te, lūk, atnesu zivis. Jūsu cienīgmāte vakar pastellēja. Saki, vai tev te daudz tā darba?

Kārlis: Ak, nu, kas mans darbs! Es jau tik tā vairāk tā kā par sargu mājā... Kad Sūnas kungs aizbrauc, reizēm uz vairāk dienām, būvju darīšanās, tad sievieši vien mājās paliek, un tad nu es tās drošības pēc...

Zvejnieks smejas mazliet ciniskus smieklus: He, he, he. Un par to tev maksā naudu!... Jauka dzīve, ko tu tur teiksi! Priekš ceļināšanas tad jau diezgan laika atliek, ko?

Kārlis: Jā, nevaru sūdzēties.

Zvejnieks: Laime jau tev ir gan, jā... tikai es nezinu: es laikam to ilgi neizturētu, tādu vieglu dzīvi.

Mirdza iznāk no vasarnīcas, matos iespraudusi pāris sārtu rožu: Tā, nu es esmu gatava. (Zvejnieku ieraudzījusi.) Ā, jums te kāds...

Zvejnieks noņem cepuri: Es te, preilen... neņem mat ļaunā... es te, preilen, atnesu zivis... cienīgmāte vakar pastellēja: viens simtiņš svaigu un viens simtiņš žāvētu reņģu... Nauda ir jau samaksāta... tikai, sacīt, ja nāktu vēl kāda dzeramnauda... (Sniedz kurvīti.) Tā tā preilene, ko? He, tai ir galviņa! (Ar cinisku smiekl.) He, he, tai tu piekantēsies!

Kārlis dusmīgi: Brastiņ, nerunā tā. Es to... es to nevaru paciest, saproti?

Zvejnieks: Nē, tici man: tādas pilsētas zivtiņas kā dulnas krīt uz svaigiem jūras pušiem. Tici tu man!

Mirdza iznāk, atdod kurvi zvejniekam: Tā, te būs jūsu kurvis.

Zvejnieks paņem kurvi: Jā, tā... tas ir... cienīgmāte man tā kā solīja...

Mirdza iesmejas: Ak, tā, to dzeramnaudu! Es jau pavisam aizmirsu, bet... man nav nevienas kapeikas

klāt. Kārli, vai jūs, varbūt, neizlīdzēsāt... kapeikas divdesmit...

Kārlis ar lielu nepatikšanu izvelk naudu, sniedz zvejniekam; īgni un nicinoši: Še!...

Zvejnieks noņem cepuri: He, he, paldies... paldies. Nu, tad laimīgi! (Iet, pagriežas vēl atpakaļ, paskatās uz Kārli, zīmīgi nosmejas.) He, he! (Prom.)

II s k a t s

Kārlis. Mirdza.

Mirdza: Tas bija kāds no jūsu agrākiem... darba biedriem?

Kārlis: Jā, Brastiņu viņu sauc.

Mirdza: Riebīgs... subjekts. Un starp tādiem cilvēkiem jums bija jādzīvo, Kārli?

Kārlis: Nesakat tā, jaunkundze... Ir dažādi cilvēki, tāpat kā te, tā tur. Arī Brastiņš nav nemaz tik ļauns, tikai pārāk mīl degvīnu...

Mirdza: Jums taisnība, Kārli, ļauni cilvēki jau ir visur, tikai... tikai pie intelligentiem tas tomēr ir savādāki...

Kārlis: Es nezinu, jaunkundze, jūs droši vien dusmosat man, ka es tā, nu, ka es tā, kā īsts muzikants spriežu, bet man te, starp šiem ļaudīm, kurus es šais divi mēnešos šai mājā esmu redzējis, ir daudz pavisam, pavisam man pretīgu cilvēku.

Mirdza: Tā—ā? Piemēram? Tak ne es!...

Kārlis: Ak, nē. Jūs, jaunkundze, un Sūnas kungs, es jūs (ar lielu sirsnību), es jūs... nu, no visas sirds cienu un... es būtu gatavs nezin ko priekš jums! Bet ir tādi...

Mirdza: Nu, sakat tak...

Kārlis: Piemēram, tas Frišmaņa kungs. Viņš man atgādina laupītāju, viņš man atgādina... rijīgu, nežēlīgu, tādu viltīgu laupītāju. Kad viņš runā vien... nē, es jūtu, es zinu, ka tas ir ļauns, ļoti ļauns cilvēks...

Mirdza: Es nezinu. Tiesa, Frišmaņa kungs nav nekāds simpātiskais cilvēks, viņš ir sauss veikalnieks, ap-
rēķinātājs. Viņš nevienam soli velti nespers, bet — viņš ir enerģisks, nenogurstošs, arvien tam kāds projekts galvā. Nē, tik traki tās lietas nav. Zinat, es viņu tomēr nemainītu ar to, kā tak viņu sauca: Brastiņu. Bet sakat, Kārli, kā jums patīk, nu... mana māsa?

Kārlis nemierīgi sakustas: Ak, nē... lai paliek, jaunkundze, to man neprasat. Esat tik laba, to nē!

Mirdza ieinteresēta: Savādi, kādēļ tad tā?

Kārlis sirsnīgi: Kad es jūs lūdzu: nevaicājat.

Mirdza: Nudien, to es nesaprotu.

Kārlis: Redzat, jaunkundze, es esmu Sūnas kungam un kundzei tik daudz pateicības parādā... es tak nevaru, nē, melot es nevaru, jums es nevaru melot...

Mirdza šķelmīgi: Klausaties, Kārli, — nu, nu... (Draud ar pirkstu.) Arī jūs?!...

Kārlis nesaprot: Kā jūs domājat: arī es?

Mirdza: Iemīlējies, iemīlējies puisis! Arī šis! Tāpat kā visi.

Kārlis ļoti nopietni: Nevajag tā, jaunkundz. Kādēļ mani izsmejat? (Gandrīz vai asarām acīs.) Es tak neesmu vainīgs, ka jūs visi... tā... ka jūs visi gudrāki un smalkāki par mani. Kam vajag tā!... Man tas sāp, jaunkundze, man tas gauži sāp.

Mirdza redz, ka viņam pāri nodarījusi: Nē, nē, nē. Es jau tikai pajokoju, Kārli. Piedodat. Nu, bet sakat nopietni: jums kautkas ir pret manu māsu?

Kārlis: Jūs man uzliekat lielu grūtumu, jaunkundze. Tīri par velti. Bet ja nu jūs tā vēlaties, tad... un tikai jums es to saku: man nepatīk, ka cienmāte...

Mirdza: Klausaties, Kārli: atkal jau cienmāte! Fui, kā tā nu var! Kādēļ jūs pazemojat sevi? Cik reiz es neesmu jums to sacījusi.

Kārlis: Piedodat, jaunkundze. Man nepatīk, ka kundze ar visiem cilvēkiem, es nezinu, kā to lai izteic: ka viņa tā par daudz ātri... un viegli... un tad man šķiet, ka

viņa savam kungam dara pāri... ka viņa tā par daudz vēsi... un untumaini... Viņš tak viņu mīlē!

Mirdza: Tā. Hm... Nu, drusku taisnība jau nu jums ir, bet tikai drusku, saprotat? Manai māsai ir ātra, elastīga daba. Viņa uz visu ļoti stipri reaģē. (Cieši.) Bet sirds dziļumos viņa ir labs cilvēks, patiesi. Tā gan, Kārli, tā gan. Saprotat.

Kārlis itkā nobijies: Ak jā, jaunkundze mīļā... zināms, zināms...

Mirdza: Bet nu, es domāju, mēs zīmēsim, ko?

Kārlis: Jā, jaunkundze, ja jums patīkas...

Mirdza: Es varu palikt tepat, šūpuļauklās, ko?

Kārlis: Jā, jaunkundze, lūdzu.

Mirdza: Un tad, zinat, Kārli, ko es jums vēl gribu teikt: no tās „cienmātes“ jūs jau esat atradinājušies, tā jums tikai reti pasprūk, bet tad vēl man nepatīk, ka jūs tā sakat „jaunkundze“...

Kārlis: Jā, bet kā tad lai es saku, jaunkundz?

Mirdza: Nu, redzat, atkal... Pret to vārdu man nekas nav pretim, man tikai nepatīk tas tonis, kādā jūs viņu izrunājat... tas ir kautkas tāds pazemīgs, tāds godbijīgs, tīri tā kā kalpam uz kungu.

Kārlis: Bet jūs tak stāvat daudz augstāk par mani, gan izglītības, gan...

Mirdza pārtrauc viņu: Nerunājat tādas aplamības, Kārli. Neaizmirstat, ka pēc viena mēneša jūs būsāt Rīgā, ka jūs būsāt mākslas skolas audzēknis. Tur jums tak būs jāsatiekas ar daudz un dažādiem cilvēkiem.

Kārlis nopūšas: Ak, es nezinu...

Mirdza: Ko jūs nezinat? Par to, ka jūs uzņems mākslas skolā, tak nav nekādu šaubu. Ja Sūna ir ko nopēmies, tad viņš to arī dabūs galā.

Kārlis: Jā, jā, es jau tam ticu. Dievs, kā es varētu Sūnas kungam neticēt! Bet es nezinu, es bīstos par sevi, vai es varēšu to dabūt galā. Man ir tā... tā bail no tās dzīves, tur Rīgā... Man liekas, ka mēs neesam viens priekš otra.

Mirdza: Tas pāries, draugs mīlais, tas pāries, Vimbas kungs. Redzat, es jūs vairs arī nevarēšu saukt par Kārli. Par Vimbas kungu man jūs vajadzēs saukt.

Kārlis no sirds sāpīgi: Ak, nevajaga tā. Tas man būtu... tas būtu. — Nē, to es negribu! ne par ko negribu dzirdēt.

Mirdza: Bet tas tak citādi nevar būt, mīlais draugs. Tur varētu būt tikai viena izeja...

Kārlis: Un tā būtu, jaunkundz?

Mirdza smejas: Mums būtu jāprecas! Ha, ha, ha! Tad vis nebūtu Vimbas kungs, bet Kārlis.

Kārlis nokaunējies: Jaunkundz! (Sāpīgi.) Kādēļ jūs tā?

Mirdza: Tā tad jūs mani negribētu precēt, Kārli, ko?

Kārlis sirsnīgi: Es jums teicu, jaunkundz: Sūnas kungs un jūs... jūs man esat tik labi un... mīli, ka es nezinu, ko! Un tādēļ man tā sāp, ja par manām jūtām zobojas. (Pieiet viņai klāt, asarām acīs, nervozi saņem viņas roku.) Jaunkundz, mīlā... es jums jūsu roku... es viņu bučotu... es jums visu sirdi atdotu... Un nekā es negribu, ne skolu, ne mākslu, nekā es negribu. Es būtu laimīgs, kaut tikai priekš jums strādāt varētu, malku cirst, akmeņus skaldīt... mirt, mirt es priekš jums varētu! (Lielā pazemībā skūpst viņas roku.)

Mirdza, pārsteigta no viņa negaidītās rīcības, aizkustināta: Kārli, Kārli, bērns, bērns, nesamaitātais bērns jūs! Kas tā jums par baltu, baltu dvēseli. (Nopietni.) Dodat man, Kārli, roku. Tā. Zinat: es patiesi, patiesi esmu jums laba. Es vēlu jums to... mīlāko! Es jums apsolu savu draudzību uz visiem laikiem. Jūs redzēsāt, ar laiku jūs sapratīsāt. Ak, cik labi tad būs! Un tagad, lācen labo (skatas viņam sirsnīgi acīs), tagad tak beidzot zīmēsīm. (Atlaižas šūpla krēslā.)

Kārlis aiziet atpakaļ, nosēstas uz sola.

Mirdza: Vai tā būs labi?

Kārlis: Jā, paldies.

Mirdza kārto gērbu un koķetē; atsedz vienu kāju; iesmejas: Ha, ha, ha!...

Kārlis: Par ko jūs smejaties, jaunkundze?

Mirdza: Es smejos par to, ka es audzinu jūs lielu, mans bērns.

Kārlis: Tas ir — kā?

Mirdza: O, priekš tam mums, sievietēm, ir dažādi līdzekļi! Bet nu es nekā vairs neteikšu, it nekā!

Kārlis zīmē, paceļ acis: Piedodat, jaunkundze.

Mirdza: Nu, kas ir?

Kārlis vienkārši: Vai, varbūt, to kāju... labo... varbūt drusku...

Mirdza: Tas ir... (Uzlūko viņu nesaprazdama.) Ak, tā... jūs domājat: apsegt? (Uzmet kleitas stūri virsū.) Nu, kādēļ jūs to tūlīt neteicāt, mākslinieka kungs! Ek, jūs!...

III s k a t s

Kārlis. Mirdza. Sūna.

Sūna ienāk pa vārtiņiem, tuvojas Mirdzai un Kārlim: Ha, mākslinieks pie darba! Tas ir lieliski, tas ir lieliski. Strādājat vien, es netraucēšu. (Iet uz mājas pusi.) Ak, tā, drīz jūs jau tā kā tā iztraucēs: Zimza ir atbraucis, sastapām viņu stacijā. Viņi abi ar Austru nāk šurp.

Kārlis steidzīgi pieceļas.

Mirdza: Bet, pagaidat tak... Te nu bija! Vai tad viņš, tas Zimza, pie mums?

Sūna atgriežas atpakaļ, pa balkona trepītēm kāpdams: Nu, jā, pie mums, tas ir: pie tevīm. (Ieiet vasarnīcā.) Ha, ha, ha!...

Kārlis: Tas jums labs pazīstams, jaunkundze, tas kungs, kurš atbraucis?

Mirdza iesmejas: O, jā! Tas man ļoti labs paziņa. Ļoti. Viņš ir pārliecināts, ka vajadzīga tikai viena gaŗā, melnā talārā tērpta kunga līdzdalība un no manis un viņa

piecu minūšu laikā iznāktu kombinācija ar nosaukumu „Zimze un Zimzene“. Cik jauki, ko: Zimza un Zimzene!...

Kārlis aiztaisa savu albumu: Tā tad, tas kungs ir jūsu līgavainis?

Mirdza saņē viņu aiz elkoņiem, skaļi, pārgalvīgi: Jā, jā, līgavainis, līgavainis! Desmitreiz līgavainis, simtreiz līgavainis! Ak, tu naivais cilvēks! (Sapurina viņu.) Ak, tu labo zēn, tu!... (Pēkšņi atkal atlaižas no viņa un skrien uz vasarnīcas pusi. Tobrīd ienāk pa vārtniem Austra un Zimza.)

IV s k a t s

Austra. Zimza. Kārlis. Mirdza.

Austra ienākdama sauc: Mirdza, uz kurienu tad tu?

Mirdza apgriežas, ierauga ienācējus: Ā!...

Kārlis, arī ienācējus ieraudzījis, steidzīgiem soļiem aiziet gar vasarnīcas stūri.

Zimza: Sveiki, Mirdzas jaunkundz! Jūs gan skrējāt tīri kā no manis sabijusies.

Mirdza: Bet apžēlojaties, Zimzas kungs! Vai tad jūs patiesi sevi turat par tik bīstamu zvēru?

Zimza: Jeb vai, varbūt, mēs jūs iztraucējām? Te jau bija vēl kāds... kāds kungs...

Mirdza: Ak, jā: te bija Kārlis. Viņš mani zīmēja...

Zimza: Oho, mākslinieks! Tepat pie jums dzīvo?

Mirdza: Ak, jūs nemaz nezināt? Tas jau. A tā, nu, kā to lai saka: audžu dēls, vai...

Zimza: Nu, nu! Kur tad kungam Sūnam jau tik agri tādas vectēva tieksmes?

Austra: Jā, tas jau ir tīri vai romantisks gadījums. Atim bija ienācis reiz prātā izbraukt ar zvejniekiem kopā jūrā uz zveju. Un tur nu viņš bija iepazinies ar šo zvejnieka puisi, šo pašu Kārli. Tas bija atstājis uz

viņu ļoti labu iespaidu. Tā kā mums bija vajadzīgs kāds vīrieša cilvēks māju darbiem, tad Atis viņu nolīga pie mums par puisī. Un nu nāk tas interesantākais: izrādījās, ka šim vienkāršajam zvejnieku puisim ir dāvanas uz zīmēšanu. Atis sāka viņu mācīt un divi mēnešos viņi tikusi tik tālu, ka ir pilnīga cerība dabūt to puisī rudenī mākslas skolā iekšā. Atis pareģo viņam lielu nākotni.

Zimza: T—he... Patiešām interesanti. (Uzmet skatu Mirdzai.) Nu, kā tad lai gleznotājs neprogresē, kad tāds modelis pie rokas.

Mirdza pēkšņi aizskārta, spītīgi: Jā, kā tad: kas modelim vainas!

Austra: Esi tik laba, Mirdza, aizved Zimzas kungu, ierādi viņam viņa istabu. Lai noliek to čemodānu un tā tālāk...

Zimza: Es jums ļoti pateicos, cienītā kundze.

Mirdza: Nu, nākat, Zimzas kungs. (Steidzas pa priekšu.)

Austra: Bet pagaidi tak, Mirdza. Nedomā, ka tas čemodāns Zimzas kungam tik viegls.

Mirdza: Nez', kur tā Anna ir palikusi?

Austra: Jeb, varbūt, tu pasauksi Kārli...

Mirdza ātri: Kārli? Nē, es domāju, to mēs viņam neliksim darīt.

Austra: Tā viņi abi ar Ati to puisī lutina. Galu galā iznāks, ka vēl mums būs jāapkalpo viņš. Un viņš taču saņem algu.

Mirdza: Austra, rimsties! Nu, Zimzas kungs, ņemat jūs pie vienas siksnīņas, es pie otras. Aiziet!...

Zimza iedams: Nē, es tiešām esmu ziņkārīgs iepazīties ar šo mākslinieku ādas biksēs. Zvejnieki tak valkā tādas, Mirdzas jaunkundz, vai nē? (Abi ieiet vasarnīcā, čemodānu nesdami. Austra iesēžas šūpuļvirvēs; sāk trallināt kādu meldiju.)

V s k a t s

Austra. Sūna.

S ū n a nāk gar vasarnīcas galu: Austra, labucīt, tu te esi, ko? Aha, tur jau tu esi!

A u s t r a pagriež galvu uz viņa pusi: Nu?

S ū n a: Es tikai tāpat, mīlā... es tikai tāpat... Vai drīkstu piesēst?

A u s t r a: Bet — lūdzu!

S ū n a nosēstas uz soliņa: Redzi, neņem man ļaunā, labucīt, bet... redzi... es tikai to gribēju teikt... Tas jau, varbūt, ir egoistīgi no manas puses, bet man nemaz nepatīk, ka tam... Zimzas kungam ierādīta gaišākā istaba otrā stāvā. Viņam tak vienalga, viņam tāda gaisma nav vajadzīga, bet es tur biju nodomājis strādāt...

A u s t r a nervozi: Jā, bet kāpēc tu to man saki?

S ū n a: Tas ir, es tak domāju...

A u s t r a: Nu, tad nedomā vis, bet labāk pārlicinies? Es tikai sacīju Mirdzai, lai viņa uzved Zimzu augšā un ierāda viņam istabu. K ā d u istabu, to es neesmu sacījusi. Tā tad griezies ar savu pārmetumu pie Mirdzas.

S ū n a: Ak, tā! Nu, tad piedod man, mīlā. Jā, un...

A u s t r a kā pirmāk, nervozi: Vēl kas?

S ū n a: Bet, mīlais bērns, neesi jel tik nervoza. Es tikai gribēju sacīt: vispārīgi man tas Zimza... nu, sevišķu simpatiju es uz viņu nejūtu.

A u s t r a: Nu, un tad? Viņš tak, laikam, ir braucis pie Mirdzas. Tu tak zini, viņš pat cerē uz viņu.

S ū n a: Es nezinu. Man liekas, tas ir: nevien liekas, bet es droši esmu pārliccināts, ka Mirdza būtu laimīga, ja jau pat rītu viņa vairs še nebūtu.

A u s t r a parausta plecus: Nu, tad es laikam būšu tā vainīgā, kādēļ viņš še atrodas?

S ū n a: Bet, labucīt, es jau to nesaku. Nu, neņem jel ļaunā. Tas tikai bija slikti, ka tu viņu viņreiz, tāi izstādē, uzaicināji pie mums izbraukt. Protams, tā bija vienkārša pieklājība no tavas puses, bet redzi, viņš to nav

sev licies divreiz sacīt. Es esmu dzirdējis, ka viņš tik pārāk smalkjūtīgs vis neesot: dzīvojot nedēļām no vietas, nelikdamies traucēties.

Austra: Nu, bet saki, kam tad man šis sprediķis jādzird? Nu, ja tev tā cilvēka klātbūtne tavā mājā nepatīkama, tad ej un svied viņu laukā. Mani nervi taču nav, lai tos tik bezdievīgi bendētu!

Sūna pieceļas: Atvaino, mīļā, es jau eju, es tevi vairs netraucēšu...

Austra: Un vispārīgi, tas patiesi ir savādi. Ar taviem cilvēkiem, ar tiem, kurus tu šai mājā ieved, ar tiem citiem ir jābūt mierā, par tiem nekā nedrīkst sacīt...

Sūna: Tas atkal zīmējas uz Kārli?

Austra: Es vēlētos zināt, kas šis puisis šai mājā ir? Pirmīt vajaga palīdzēt Zimzam čemodānu augšā uznest, nē, viņu nedrīkst saukt. Mirdza saka: nē, tas tā neiesot. To tu viņai esi iestāstījis!

Sūna: Jā, es patiesi nezinu, vai... Redzi, Kārlis tak arī ir mākslinieks, topošs mākslinieks. Un kas uz apdavinātību attiecas, tad man šķiet, Zimza ir tikai vidusmēra mūziķis, kurpretim Kārli gaida liela nākotne. Viņā ir kas no ģenija. Un tad nu būtu ļoti savādi, ja man kādreiz būtu jāapzinas, ka tīši un ar nodomu esmu licis šim cilvēkam, uz kuŗu tauta būs lepna, nest kautkādu Zimzas čemodānus, tādēļ vien, ka Zimza ir beidzis reālskolu un staigā gludi pletētās biksēs, bet Kārlis vēl, es saku: vēl, ir vienkāršs lauku puisis!

Austra: Ha, ha! Nu, protams! nu, protams! Es, es nekad neesmu varējusi pilnīgi noteikt par savu māju. Arvien tur ir bijis kāds, man neaizsniedzams. Sākumā tā bija tava māte. Nu, kad viņa mirusi, tās vietā stājies kāds puisis... kāds...

Sūna sirsnīgi: Nudien, Austra, es neesmu tādu pārmetumu pelnījis. Es nesaprotu, ko... ko vēl var no manis prasīt! Es tev esmu ļāvis pilnīgu brīvību. Šai ziņā tu tak man nekā nevari pārmet. Es izpildu katru tavu vēlšanos, ja vien tas manos spēkos...

Austra: Ha! — ja vien tas tavos spēkos...

S ū n a sērīgi: Jā, ja tavas vēlēšanās sniedzas pāri par maniem spēkiem...

A u s t r a atmet ar roku: Ek... Nu, pietiks šo gaudu ziņģi ziņģēt! Jā, ko es gribēju vaicāt: rītvakar Ķemeros ir orķestra benefice, vai tu brauksi līdz?

S ū n a: Rītvakar? Nē, labucīt, tu tak zini, ka rītvakar Rīgā būvkomisijas sēde.

A u s t r a: Nu, tad, man šķiet, tev nekas nebūs pretim, ka Frišmanis mani pavada?

S ū n a: Frišmanis? (Īsa klusēšana.) Frišmanis... Saki, vai tev viņš tiešām...?

A u s t r a pagriež pret viņu lielas acis: Kā?

S ū n a: Ak, nē, nē... Es jau nekā... Es jau nekā nesaku... Brauc vien, mīlā. Nu, protams, vienai tev nav patīkami.

A u s t r a ar smaidu: Redzi, kāpēc tu arvien esi tik prātīgs?

S ū n a: Nu, mīlā... (Skūpsta viņas roku.) Tak saproti, es tak tev visu labu vien... es tak tevi tā mīlu...

VI s k a t s

Sūna. Austrā. Frišmanis.

F r i š m a n i s lēnam, Austrai nemanot, ienācis pavartiņiem: Atvainojiet, es traucēju...

A u s t r a brīvi: Ā, Frišmaņa kungs! Bet — lūdzu...

F r i š m a n i s: Mazs ģimenes duets, tā sacīt... Ha, ha! (Smejas, sausus smieklus.)

S ū n a, Frišmanim pienākot, atraujas no Austras rokas: Ā! (Smejas.) Jā, kā tad! Pavisam oficiāli: tikai roku... Bijāt gar jūru?

F r i š m a n i s: Jā, biju aizgājis līdz pašiem Asariem. Mana „Entfettungskur“... jā... Ha...

S ū n a: Vajaga būt skaisti pie jūras pašlaik. Es spriežu pēc debess, interesantā krāsa... Saulriets...

Frišmanis: Hē, kā nu priekš kuŗa. Man patīk tāda mierīga jūŗa, bez liekiem vizuļiem. Jo jūŗai vajaga būt zilai. Ja nemaldos, tas pat ģeografijā sacīts. Bet tagad, tagad tā it kā ar olas dzeltenumu pietraipīta.

Sūna: Tīri nepiedodami un nepielaižami, ko? Pret visiem noteikumiem, — ha, ha!

Frišmanis: Jā, nu, zobojaties vien. No mākslas es nekā nesaprotu. Un jāatzīstas: tas man diezin kā nesāp. Sakat, vai jūs uzturēsāt savu kandidātūru ugunsapdrošināšanas biedrībā?

Sūna: Nenāk man ne prātā! Vēl pa sēdei nedēļā klāt, nē, pateicos!

Frišmanis: Nu, tad būs man jāpiesakās. Mani tā lieta interesē. Varbūt, jūs paāģitēsāt starp saviem piekritējiem par mani?

Sūna paskatas uz viņa, kā brīnīdamies par šādu vaļsirdību: Jā, tas ir... to jau, varbūt, varēs.

Frišmanis neapjukdams nemaz: Kreditu mūsu bankā jums piespriedīs, es jau par to runāju.

Sūna vēl arvien nevar tikt vaļā no agrākā iespaida: Ha... tas jau ir jauki, tas ir ļoti jauki. Bet nu jūs mani, varbūt, uz brīdi atvainosāt. Uzliku plānu susināt, jāiet raudzīt. Jūs tak vēl neaiziesāt? (Iet.)

Frišmanis: Nezinu. Es tikai uz brīdi; šovakar jābūt kūrmājā kādā darīšanā. Jūsu kundze vakar runāja par Kemeru benefici...

Sūna: Ak, jā, — jūs tak būsat tik laipns un pavadīsat viņu?

Frišmanis: Jā, es katrā ziņā braukšu, ja kundze vēlas...

Sūna paloka galvu un iesteidzas vasarnīcā.

VII s k a t s

Austra. Frišmanis.

Frišmanis raugas Sūnam nopakaļ, kamēr viņš ieiet vasarnīcā: Hm...

A u s t r a: Vai jūs ar' zināt, ka jūs aizskārāt mana vīra pašcienu?

F r i š m a n i s: Nē, nepavisam nē! Kā tā?

A u s t r a: Tā kā jūs pārāk skaidri un gaiši nostādījāt jautājumu par to direktora amatu ugunsapdrošināšanas biedrībā un saistījāt to ar kredita piešķiršanu jūsu bankā.

F r i š m a n i s: Hē!... Es tur neieraugu nekā aizskaroša. Par tādām lietām pie mums vairs nemēdz nosarkt. Tas ir pārgājis tagadējā laikmeta asinīs. Ha, ha!... Es esmu vaļsirdīgs cilvēks un uzskatu to par vienu no savām labākajām īpašībām. Nu, un jūs tak neesat uz mani ļauna, Austras kundze? Ko tad nozīmē kredīts mūsu bankā? Tas nozīmē to muižu tur, aiz Raunas, — kā tak viņu sauca? — un savus zirgus, arī jājamos, jā, jā! un tādu pili, pēc paša architekta kunga plāna un projekta. Ja gluži nemaldos, tad tāds bija architekta kundzes vismīlākā sapņa saturs?

A u s t r a smaida: Jā, bet kāpēc šī pils nevarētu stāvēt kaut kur uz Melnās jūras krasta, piemēram Alupkas tuvumā? Skaisti!

F r i š m a n i s: Tas būtu ļoti skaisti priekš architekta kundzes, bet ne tik skaisti priekš architekta kunga. Un jāatzīstas: arī priekš Frišmaņa kunga. Jo Krīma tomēr ir drusku tālāk par Raunu un uz turieni vis nevar pāris reizes mēnesī aizbraukt.

A u s t r a: Lauku muiža! Kad es padomāju, tas tomēr ož pēc zemnieka. Vistas un pīles... Sakat, tas tak neko daudz nevar traucēt, ja vīls atrodas tā krietni vien nost no pārējām ēkām, tā, ka lai kūtssmaka tur nevar aizklūt?

F r i š m a n i s: Nu, protams, protams. Ha, ha!... Nē, man šķiet, ka Rauna tomēr ir labāka kombinācija, nekā Krīma. Alupkā jūs tomēr būsat viena no daudzām, bet Raunā — vienīgā! Un tad jūs jau varat pulcināt ap sevi veselu galmu. Jums jau vienmēr var būt viesi, jauna, jautra sabiedrība...

A u s t r a ar šķelmīgu smaidu: Mākslinieki?

Frišmanis saviebjas: O, nē! Pēc iespējas mazāk šo mākslinieku! Jā, kad par māksliniekiem runājam, sakat, ko dara tas jūsu pēdējā laikā protežējamais?

Austra: Kārlis?

Frišmanis: Tad ne jel! Es tak tai pasacīnai par to zvejnieka puīša ģeniālītāti neticu. Tā ir architekta kunga fiksā ideja. Nē, es domāju to, nu kā viņu sauc: jā, Zimzu!

Austra priecīgi: Zimza! Zimza ir še, nupat vēl atbrauca.

Frišmanis pieceļas: Nu, tad: ardievu! Tā tad...

Austra smejas: Bet klausaties, tā tak nu nevar!...

Frišmanis: Nē, nē! To cilvēku es nevaru sagremot. Jūs tak viņu, — no Dieva puses! — neņemsat rītu uz koncertu līdz?!

Austra koķetē: Redzēsim!

Frišmanis: Apžēlojaties! Mūs tak gaidīs automobilis. Mēs tak pēc koncerta brauksim... jūs tak apsolījāt? Tā tak nevar!

Austra: Ha, ha, ha! Kā jums acis spīd, kā kaķim, kas ieraudzījis peli! Piesargaties, šī pele nav no parastajām!

Frišmanis skūpstā viņas roku: Jūs esat apburoša!

Austra: Nu, nu, nepaliekat par dzejnieku!

(Kārlis nāk gar vasarnīcu)

Frišmanis ierauga Kārli: Nāk jūsu pašaudzinātais, jūsu ģenijs. Es eju. (Pieceļas. Prom.)

VIII skats

Austra. Kārlis.

Kārlis uznāk: Anna lika... cienmātei pasacīt, ka vakariņām neesot cukura...

Austra ar koķetu smaidu: Cik briesmīgi! Nu, kā tad jūs domājat, kā mēs no šī kļūmā stāvokļa varētu tikt laukā?

Kārlis nesaprot viņas toni: Es nezinu, kundze.

Austra: Nu, to cukura klizmu mēs gan novērsim. Tagad parunāsim par ko citu.

Kārlis nezin, kur rokas likt.

Austra: Sakāt, kad tad jūs mani zīmēsāt?

Kārlis apjūk: Es nezinu... kundze... jeb, varbūt, jūs jokojat?

Austra: Fui, kāds jūs! Nenāk man ne prātā! Vispārīgi, tas jau nebija pieklājīgi no jums, ka jūs pirmo zīmējāt manu māsu. Es tak esmu mājas māte, man tak pirmtiesība!

Kārlis pavisam apjucis: Ja jūs... cienmāt... kundze... ja jūs vēlaties, bet... ak... es taču vēl nekā neprotu...

Austra: Vispārīgi, jūs skatāties uz mani tā... tā... caur pieri. It kā es jums būtu ko nodarījusi. Es tak tāpat vēl jums labu, kā... kā visi citi. Būsim draugi ko?...

Kārlis nezina, ko sacīt: Ak, es, patiesi, nezinu, kundze, kā lai es to uzņemu... Tas ir tik savādi...

Austra iesmejas savādu smieklu: Bet vai jums, varbūt, bail manis? Ha, ha!... Es tak neesmu nekāds zvērs. Sēstaties jel!

Kārlis paskatās uz solu, nedroši: Es domāju... Anna teica... to cukuru...

Austra pukojas: Ak, jūs cukura galva!... Vai tad jūs ne par ko citu neprotat runāt? Jeb vai tas tikai ar mani tā? Jūs tak runājāt ar manu māsu, es zinu, ka jūs runājāt! Ar viņu jums tak ir ko runāt, ko?

Kārlis, kuram beidzot kļuvusi ārkārtēji nepatīkama šī tincināšana: Es nezinu, kundze... Es to tā... man tas viss tik neparasti...

Austra: Ek, jūs mežonis! Nu, vienalga, gan jau, gan satiksim. Na, jūs varat iet! Lai Anna aiziet, nopērk cukuru. Tā... (stiepj viņam roku). Nākamais mākslinieks, noskūpstat. Mācāties!

Kārlis izcīna istu cīņu, beidzot noteikti: Nē, kundze, to es pavisam nevaru!

Austra nodreb aiz īgnuma; uzlūko viņu asu skatu, tad cieši, pavisam citādā tonī: Klausāties, Kārli, te būs

nauda... (Drebošiem pirkstiem sniedz viņam naudu)...
aizejat uz kūrmāju un nopērkat trīs mārciņas cukura.
Bet žiglāk, rosīgāk!

Kārlis kā atvieglots; paņem naudu: Jā, es tūlīt,
kundze... (Aiziet pa vārtiņiem.)

Austra gaŗi vilkdama: Pagaidi vien!...

IX skats

Austra. Zimza. Sūna.

Zimza nonāk no balkona trallinādams: Ā, jūs še,
un gluži viena, Austras kundze!

Austra: Jā. Pašlaik atņemu elpu.

Zimza: Jūs nejūtaties īsti vesela, kundze?

Austra: Jā, tā... Mazliet pārskatījos: saldo zāļu
vietā ieņēmu rūgtās... Ha, ha, ha!...

Zimza pusnopietni, pusjokodams: Bet tas tak
nav nekas nopietns?

Austra: Ak, nē!... No tā nemirst, tas dažreiz tikai
nāk par labu un veicina sagremošanu. Nu, kur tad
Mirdza?

Zimza: Es nezinu, es patiesi nezinu. Jaunkundze
laikam, savā istabā. Viņa man parādīja manu mitekli un
aizgāja. Es visu laiku nodarbojos ar iekravāšanos.

Austra: Nu, tas tak savādi, ka Mirdza tā izturas!
Viņai atbraucis ciemiņš un viņa... (Gaŗi velk) ...viņai at-
braucis ciemiņš...

Zimza lēni: Austras kundze...

Austra nedzird.

Zimza: Austras kundze...

Austra: Nu?

Zimza: Nav jau tā,,,

Austra: Kas nav tā?

Zimza: Es nebraucu šurp Mirdzas jaunkundzes
dēļ...

A u s t r a ar dzīvu spēli pagrieždamās pret viņu:
Na nu?!...

Z i m z a: Es jau kopš pavasara esmu nācis pie pār-
liecības, ka mēs tomēr esam un paliksim viens otram
sveši. Pārāk nesaskanīgas mūsu dabas...

A u s t r a: Tā man pavisam jauna ziņa! Nē, patiesi...
Tā tad...

Z i m z a: Tā tad... Tā lieta tak ir skaidra un vien-
kārša. Vai lai es jums saku, kādēļ atbraucu šurp?

A u s t r a spēlē: Nu, nu? Tas ir interesanti!

Z i m z a: Jūsu dēļ!...

A u s t r a tāpat: Manis dēļ?...

Z i m z a: Jā! Kopš tās satikšanās viesībās pie Velt-
mariem man nebija miera... Es biju kā sadalīts... Es dzī-
voju divas dzīves... Un beidzot es atradu par labāku
braukt šurp.

A u s t r a nervozi skaļi iesmejas: Ha, ha, ha!... Jūs
jokojat! Tas jums nemaz nepiederas, mākslinieka kungs.

Z i m z a: Lūk, jūs smejaties...

A u s t r a: Nu, kā lai es nesmejos, kad jūs stāstāt
anekdotes! (Sauc skaļi): Tu sauci, Austrā? Kas ir?

A u s t r a: Zimzas kungs man te stāsta visādas tra-
kas anekdotes. Es nemaz nezināju, ka viņš tāds humo-
rists! Un tad nu mēs līdz vakariņām iesim gar jūru...
Viņš stāstīs un es smiešos. Man šodien traki gribas
smieties!...

S ū n a: Labi, labi. Ejat vien. Es atkal pasēdēšu
dārzā. Drīz jau būs vakariņas.

A u s t r a: Es aizsūtīju Kārli pēc cukura. Nu, iesim,
mākslinieka kungs!

(Austrā un Zimza prom)

X skats

Sūna. Mirdza.

(No jūras puses atskan dziedāšana. Mirdza nāk gaŗ vasarnīcas stūri. Sūna iznāk no vasarnīcas, apsēstas uz soliņa, iepīpē papirosu)

Mirdza: Nemaz nevar saredzēt. Vai tas jūs, Kārli? Jeb vai tu, Ati?

Sūna: Es... es...

Mirdza: Lielisks vakars...

Sūna: Jā. Paklausies vien, kā dzied! Un tā gaisma uz jūras... kā sentimentālā lugā...

Mirdza: Jūs tak varējāt abi ar Zimzu ko uzspēlēt. Tagad skanētu lieliski!

Sūna: Jā. Labprāt. Kad viņš atnāks atpakaļ. Viņi abi ar Austru aizgāja drusku gaŗ jūru.

Mirdza: Ha!...

Sūna: Tu tak neesi greizsirdīga, ko!

Mirdza: Ak, nē, Ati. Teikšu tev taisnību. Es par Zimzas atbraukšanu nepriecājos. Gluži otrādi: man tā ir kā slogs. Tas tomēr bija īss brīdis, kamēr es interesējos par šo cilvēku. Tur nav itnekā, itin nekā sevišķa. Pavisam ikdienišķs cilvēciņš. Un viņa māksla... na...

Sūna: Arī es tā domāju, Mirdza. Un ja gribu runāt taisnību, tad man jāsaka: es priecājos, ka jūs izšķīrāties. Redzi, Mirdza, tu tak man esi labs draugs. Un tavš liktenis man rūp. To otru, tavu māsu Austru, es mīlu ar kaislīgu mīlestību, kā sievu, kā sievieti... Te valda tikai jūtas... Bet tevi, tevi es mīlu ar prātu. Un kas zina, kuŗa mīlestība ir lielāka! Es nezinu, es kādreiz iedomājos, kā tas varētu būt, kad tu šo namu atstātu...

Mirdza saņem viņa roku: Vēl tās briesmas nedraud, Ati. Patiesi, nē.

Sūna: Vai tu patiesi nevienu nemīli, Mirdza?

Mirdza: Nē. Varbūt, es tikai esmu ceļā uz mīlestību. Bet tas vēl tāls ceļš.

S ū n a: Iedomājies, pirmīt mēs ar Austru atkal saķil-
dojāmies Kārļa dēļ. Par to, ka viņa reizēm nostāda viņu
kalpa stāvokli. Viņam esot vajadzīgs uznest augšā
Zimzas čemodanu! Ha, tur jau viņš nāk, pats Kārlis!

XI s k a t s

Sūna. Kārlis. Mirdza.

M i r d z a: Jūs nākat no kūrmājas, Kārli?

K ā r l i s: Jā.

M i r d z a: Dodat man to cukuru. (Paņem no viņa
cukuru un ieiet vasarnīcā.)

S ū n a: Nu, sēstaties, Kārli. Patrieksimies... Redzat,
kur jauks vakars...

K ā r l i s: Jā, arī es... kungs... gribēju ar jums runāt...
ļoti steidzīgi...

S ū n a: Bet klausāties, jūs tak esat pavisam uz-
traukts, Kārli? Kas jums noticis?

K ā r l i s: Kungs!... Sūnas kungs... es nevaru... ne-
ņemat man ļaunā... es nevaru... (Noteikti): Nākat man
līdz, Sūnas kungs!

S ū n a arī uztraucas: Uz kuŗieni?

K ā r l i s: Es jūs mīlu, kungs. Jūs man esat bijis tik
labs, man tā žēli jūs...

S ū n a: Jā, bet, no Dieva puses, runājat tak skaid-
rāki!

K ā r l i s cīnās ar sevi: Tur lejā... priedēs... cien-
māte...

S ū n a ar izbailēm: Kas ir? Kas viņai noticis?

K ā r l i s satver viņu aiz rokas: Jūs man neticēsāt.
Nākat līdz! Viņa un tas kungs, kas atbrauca... Viņi divi
vien... un viņš skūpstā viņai rokas... un viņa... Ak,
kungs... mīļais kungs!... es nevaru!

S ū n a: Mana sieva un... (Nodreb, pārvelk roku pār
pieri.) Bet apžēlojaties, laižat manu roku vaļā, Kārli!
(Nervozi iesmejas.) Ha, ha, ha!... Jūs esat pārskatījies,
Kārli.

Kārlis: Ak, nē, kungs. Sūnas kungs, es visu redzēju... es katru vārdu dzirdēju. Nākat līdz, lai jūs mani neturat par meli!

Sūna apjucis, errīgi: Neesat bērns. Tas nekas nav. Tas ir joks! Jūs būsat noturējis joku par nopietnību. Kāds jūs gan naīvs, Kārli. Ha, ha, ha!...

Kārlis sāpīgi: Jūs man neticat! Nē, tad... tad... Ak, ko es esmu padarījis! (Nosligst uz sola, tad pēkšņi atkal pieceļas.) Nē, es nemeloju! Jums jātic, kungs! Vispārīgi... jūs esat tik labs pret kundzi, bet viņa pret jums... Tas man tā sāp... Ticat: viņa ir slikta, slikta pret jums, Arī tas... tas Frišmaņa kungs... Es pats esmu redzējis.

Sūna noteikti: Kārli, pietiek! Jūs esat labs, jums ir laba sirds. Es redzu, jūs mani mīlat, gribat visu labu. Es jums esmu ļoti pateicīgs, bet jūs vēl daudz ko nesaņemat. Tā pasaule, kurā jūs pēkšņi esat nokļuvis, jums ir pavisam sveša. Te ir citādi jēdzieni par mīlestību... par... par... par visām lietām. Ar laiku jūs sapratīsat. Es mīlu savu sievu un... arī viņa ļoti mīl mani. Jūs nesaņemat...

Kārlis skatās uz viņu nesaprazdams, iznīcināts: Nē... es nesaprotu...

Sūna: Nedomājat, ka es uz jums ļaunojos, mans draugs. Nekas nav grozījies. Jūs man būsat tāds pats, kā līdz šim. Es pilnīgi ticu, ka reiz mēs sapratīsimies, ka mēs kļūsim īsti draugi. (Sniedz viņam roku.)

Kārlis kā pa miegam: Paldies... (Tad, galvu nodūris, aiziet gar vasarnīcas stūri.)

Sūna apsēstas uz sola, atspiež galvu rokās, aizsedz plaukstām seju: Atkal tas pats...

XII s k a t s

Sūna. Mirdza.

Mirdza iznāk no vasarnīcas, pieiet pie Sūnas: Ati... Kas tam Kārlim? Viņš atnāca tāds savāds un ta-

gad, es dzirdū, viņš iegājis savā istabā un raud. Un tu... arī tev kas kait? Es nesaprotu...

S ū n a: Nekas, Mirdza. (Saņem viņas roku.) Nekas... mēs abi... ar Kārli... mēs esam pārāk mīksti.

M i r d z a: Bet saki jel, kas noticis? Un kas tur vainīgs?

S ū n a: Es esmu vainīgs, Mirdza... tikai es!

XIII s k a t s

S ū n a. M i r d z a. A u s t r a. Z i m z a.

(Zimza un Austrā ienāk pa vārtiņiem)

A u s t r a skaļi smejas: Ha, ha, ha!... Komīķis, komīķis!... Kāpēc jūs neesat kļuvis par aktieri, Zimzas kungs?

Z i m z a: Kad jūs zinātu, Mirdzas jaunkundze, cik lieliski tagad pie jūras!

A u s t r a: Kas tad jums abiem bijusi par tik dziļu sarunu? Jūs jau jūtaties tīri nepatīkami iztraucēti! Zināt, Zimzas kungs, kad viņi abi kopā, tad viņi ir tik bezgalīgi nopietni!

M i r d z a: Ak, nu, Austrā, tev patīk pārspīlēt. Bet vai zināt, kas būtu lieliski? Ja jūs abi tagad, Zimzas kungs un tu, abi ko paspēlētu...

A u s t r a: Bet Zimzas kungs jau būs pavisam izsalcis. —

Z i m z a: Ak, nē, apžēlojaties!

M i r d z a: Un vakariņas var būt galdā tikai pēc kādas pusstundas. Nu, Ati, ko!

S ū n a: visui laiku stāvējis domīgs, it kā citur kavēdamies: Es nezinu... Man patiesi nav tāds prāts.

A u s t r a: Ak, jā!... Lūdzu, lūdzu, bez pretimrunāšanas! (Maigi.) Bet Ati!...

S ū n a: Nu, manis pēc...

Austra: Urrā!... Lieliski! Nu visi kuģi jūrā palika stāvēt!... (Prom.)

Zimza ieiet vasarnīcā.

Sūna arī iet vasarnīcā.

XIV skats

Mirdza. Kārlis. Sūna.

Mirdza domās nogrimusi, klausās klavieru un vijoles skaņās, kas atskan no istabas.

Kārlis nāk gar vasarnīcas stūri. Viņam galvā cepure ar nagu, rokā aizsainītis. Iet steidzīgiem soļiem pār skatuvi.

Mirdza ierauga viņu: Kārli!...

Sūna, kad mūzika apklususi, iznāk uz balkona, paņemsu rokā.

Kārlis nodreb; izliekas nedzirdējis. Iet tālāk.

Mirdza pieceļas, steidzas viņam pakaļ: Kārli! Uz kurieni? Pagaidāt!

Kārlis apstājas: Es... tāpat...

Mirdza: Kā — tāpat? Ko tas nozīmē? Jums jau rokā jūsu mantība? Tas tak izskatās, it kā jūs pavisam aizietu?...

Kārlis klusē.

Mirdza: Bet atbildat!... Vai jūs aizejat?

Kārlis noteikti: Jā.

Mirdza: Bet uz kurieni tad!

Kārlis tāpat: Uz turieni, no kurienes atnācu.

Mirdza: Bet kādēļ? Un — tik pēkšņi?... Kas par iemeslu?

Kārlis lēni: To iemeslu jums pateiks Sūnas kungs.

Mirdza: Tā tad viņš pie jūsu aiziešanas vainīgs?

Kārlis: Ak, nē. No Dieva puses! Neviens nav vainīgs, neviens! Ja ir kāds vainīgais, tad varbūt tikai es. Ka biju tāds muļķis... ka iedomājos, ka tāds... tāds, kā es... kā pelēkais strazds var kļūt par ērgli.

Mirdza: Es nekā nespēju saprast. Kā varēja rasties tik nejaušs nodoms! Kur šis vēlēšanās sakne?

Kārlis: Saucāt to par atmošanos, jaunkundze. Sakāt, ka es visu laiku savā zvejnieku būdā, tur kāpās biju sapņojis par visādām jaukām lietām un nu esmu atmodies...

Mirdza: Labi, es pagaidām nepētīšu vairs pēc jūsu aiziešanas iemesla. Bet sakāt man, kā jūs varat, kā jūs iespējat atmest kā nederīgu nieku to lielo nākotni, kas jums priekšā? Visu to laimi, visas tās jaukās izredzes? Tas tak ir, pirmkārt, grēks pret sevi pašu un, otrkārt, grēks pret sabiedrību. Jūs tak esat ārkārtēji apdāvināts cilvēks!

Kārlis pasmaida: Ak, jaunkundz, gan jau sabiedrībai radīsies kāds cits vietā. Un kas uz mani attiecas, tad es esmu iegājis kā mežā. Es te nekā nesaprotu. Es nezinu, kad te jāpriecājas un kad te jāraud, par ko vajaga mīlēt un par ko nīst. Kā lai es dzīvoju, kad viss, kas ap mani, tā nesaskan ar manu sirdi un prātu!...

Mirdza: Vai tad patiesi mēs jums esam tik sveši bijuši, Kārli, — mans svainis un es? Vai mēs esam tik ļauni bijuši?

Kārlis drebošu balsi: Ak, nē, jaunkundz... mīlā... es jau, varbūt, pats esmu vainīgs. Es, varbūt, esmu liels muļķis un neattīstīts... Piedodat man, bet — laižat mani. Es gribu atkal savu brīvību un skaidrību!

Mirdza: Un jūs iesat atkal tur... dienām un naktīm lietū un sniegā, līdz krūtīm ūdenī, tvanā un dūmos, trūkumā un tumsībā! Kārli, apdomājat, ko jūs darāt!

Kārlis noteikti: Jaunkundz, es visu esmu daudzkārt pārdomājis. Un tur nekā nevar grozīt. Patlaban es nometu savu vieglumu kā smagu nastu. Tur, tur, varbūt ir trūkums un grūtības, bet tur viss man saprotams un skaidrs. Viss, i labais, i ļaunais. Bet te mana galva griežas. Ardievu, jaunkundze! Neņemat ļaunā un daudz, daudz paldies. Izstāstat visu kungam... Sūnas kungam, un sakāt, ka es... ar asarām... ar asarām... paldies... (Spiež viņas roku.)

Mirdza aizkustināta, sāpināta: Bet Kārli, ja es jums ko pateiktu, ja jūs man ticētu, Kārli, ja jūs pa šo laiku esat kļuvis vairāk, nekā... ka jūs...

Kārlis saraujas, kā iedzelts: Jaunkundz, neva-jaga tā... jūs nezināt, ko runājat... Es jūs nesaprotu... es jūs pavisam nesaprotu...

Mirdza: Tā tad jūs man neticat?

Kārlis: Jaunkundz, es zinu, ka jūs esat laba, ļoti, ļoti laba, bet ticēt un neticēt, to es varu tikai tur, kur es visu saprotu... Kā es varu tam ticēt, kas man nav saprotams? Tas nevar būt, nevar! Ardievu, jaunkundze!... Dievs dod... Visu labu... lai Dievs dod! (Saķer viņas roku, steidzīgi spiež to un ātriem soļiem dodas uz dārza vārtiņiem; tur apstājas un saka): Arī kundzi... kundzi sveicināt! Lai neņem ļaunā... (Prom.)

XV s k a t s

Mirdza. Sūna. Austrā

Mirdza: Ati!

Sūna uznāk uz balkona: Tu, Mirdza? Kas ir?

Mirdza: Ati, tava māja ir atkal kļuvusi naba-gāka...

Sūna: Kā tā?... Ko tu ar to gribi sacīt?

Mirdza: Viens ir aizgājis... Kārlis ir aizgājis...

Sūna: Kā? Uz kuŗieni?

Mirdza: Viņš teica, ka iešot zaudēto skaidrību meklēt. Liek tev par visu pateikties... asarām acis pateicās... Un Austrā lai sveicinot, lai neņemot ļaunā...

Austrā Toreadora dziesmas motīvu trallinādama, iznāk uz balkona: Ahū!... Ļaudis, miļie... vakariņās! Ahū!... (Ieiet atpakaļ.)

Sūna: Varbūt, viņš vēl... varbūt viņš vēl atnāks atpakaļ...

(No jūrmalas atskan mūzika. Skatuve tumst aizvien vairāk. Sūna un Mirdza ieiet vasarnīcā.)

P r i e k š k a r s